

Asia: VN/27332/2023

Lausuntopyyntö ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi

1. Näkemykset hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumisessa

Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus näkemyksenne mukaan hallitusohjelmassa rahapelijärjestelmän uudistamiselle asetettuja tavoitteita ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja sekä parantaa rahapelijärjestelmän kanavointiastetta?

Uudistuksen tarkoituksena on taata rahapeleihin osallistuvien oikeusturva, estää rahapeleihin liittyvät väärinkäytökset ja rikokset sekä ehkäistä ja vähentää rahapelihaittoja. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi rahapelilaki. Rahapelien toimeenpanon edellytyksenä olisi joko yksinoikeustoimiluvan tai rahapelitoimiluvan hakeminen ja luvan saaminen luvassa yksilöityyn rahapelitoimintaan.

Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla valmisteltu rahapelipoliittinen ohjelma määrittää suuntaviivat rahapelihaittojen ehkäisylle ja vähentämiselle vuoteen 2030. Ohjelman ensimmäinen tavoite on tehokkaasti haittoja ehkäisevä rahapelijärjestelmä. Myös valtaosa (83 %) suomalaisista kokee, että tärkein rahapelitoiminnan ohjaamisen, valvonnan ja sääntelyn tavoite tulisi olla rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ehkäiseminen ja vähentäminen (Suomalaisten rahapelaaminen 2023, s.24). Nyt uuden toimilupajärjestelmän piiriin ollaan viemässä kaikkein haitallisimmat pelit, joissa pelikulutus on kaikkein keskittyneintä ja joista aiheutuu merkittävästi ongelmia. Esityksessä uuden rahapelilain vaikutuksista arvioidaan, että rahapelien tarjonnan ja markkinoinnin voidaan arvioida rahapelijärjestelmän sisällä lisääntyvän ja muutos kohdentuu ennen kaikkea korkean haittariskin sisältäviin rahapeleihin. Tällä voidaan arvioida olevan sosiaalisia, terveydellisiä ja taloudellisia haittoja lisäävää vaikutusta.

Rahapelijärjestelmän uudistuksen taustavaikuttajana on mm. kanavointi. Pelihaittojen ehkäisyn näkökulmasta on tärkeää, että luvattomille nettikasinoille pelaaminen saadaan kanavoitua luvallisen pelitarjonnan ja pelirajoitusten piiriin. Korkea kanavointiaste ei kuitenkaan vielä riitä, vaan pelaamisen on myös oltava turvallisempaa järjestelmän sisällä kuin sen ulkopuolella. Lain uudistamisen kärkiajatuksena tulee olla rahapelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää ehkäiseviin toimiin ja lasten- ja nuorten suojeluun, mm. säätämällä rahapelaamisen ikärajoja sekä rahapelien toimeenpano- ja markkinointirajoituksia.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman Suomalaisten rahapelaaminen (2023) -väestötutkimuksen mukaan rahapelaamisen kokonaiskulutus on vähentynyt, mutta pelaamisen haitat ovat lisääntyneet. Erityinen riskiryhmä rahapeli- ja taloushaitoille ovat nuoret miehet. Haittoja aiheuttavat nimenomaan nettikasinopelit, eli samat korkean riskin pelit, joiden tarjontaa ja markkinointia ollaan nyt sallimassa. Haittoja lisäävän vaikutuksen ehkäisemiseksi on välttämätöntä, että riittävän tehokkaat rajoittamistoimet käynnistyvät yhtäaikaaisesti uuden rahapelijärjestelmän kanssa. Ruotsin kokemusten perusteella voidaan todeta, että siirtyminen lisenssijärjestelmään vaatii tarkkaa ja oikea-aikaista sääntelyä.

Paras tulos pelihaittojen ehkäisyn ja kanavoinnin suhteen saadaan rahapelien toimenpiderajoituksilla, markkinointirajoituksilla ja offshore-markkinan tehokkaalla estämisellä. Hallituksen esityksessä on monia myönteisiä kirjauksia näiden toteutumiseksi, mutta ei nykyisellään riitä saavuttamaan lakiuudistuksen ja rahapelipoliittisen ohjelman tavoitetta pelihaittojen ehkäisystä. A-klinikkasäätiö katsoo, että esitystä tulee täsmentää muun muassa toimenpiderajoitusten ja markkinoinnin osalta. Rahapelihaittojen vähentämisen osalta A-klinikkasäätiö yhtyy KKV:n täydentävän lausuman arvioon, jonka mukaan uuden järjestelmän myötä rahapelihaittojen väheneminen ei todennäköisesti toteudu.

2. Esityksen pääasialliset vaikutukset

Voitte kertoa näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusten arvioinnista.

-

a. Rahapelilain 1 luku – Yleiset säännökset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

b. Rahapelilain 2 luku – Yksinoikeustoimilupa, rahapelitoimilupa ja peliohjelmistotoimilupa

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

c. Rahapelilain 3 luku – Rahapelien toimeenpano

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Rahapelien ikäraja

Tutkimusten mukaan varhainen rahapelaamisen aloittamisikä lisää riskiä myöhemmille rahapeliongelmille. 18–24-vuotiaat ovat myös muita ikäryhmiä alttiimpia rahapelaamisesta aiheutuille taloudellisille, sosiaalisille ja terveydellisille haitoille. Tuoreen rahapeliselvityksen ja Peluurin vuosiraportin mukaan rahapelihaitat ja velkaantuminen kohdistuvat voimakkaasti etenkin nuoriin miehiin, pääasiallisena pelityyppinä nettikasinopelit (Peluurin vuosiraportti 2023, Suomalaisten rahapelaaminen 2023).

Esityksessä arvioidaan, että esitetyillä muutoksilla on rahapelihaittoja lisääviä vaikutuksia, jotka kohdentuisivat erityisesti nuoriin aikuisiin. Nuoret aikuiset ovat erityisen alttiita riippuvuushaittojen kehittymiselle. Riskinottoalttius on suurempaa, eikä harkintakyky tai seurausten arviointi ole yleensä vielä aikuisen tasolla. Nopearytmisten korkean riskin verkkorahapeliin saatavuus ja tarjonnan lisääntyminen ilman riittäviä haittoja ehkäiseviä rajoitteita voi lisätä erityisesti nuorten aikuisten rahapelihaittojen riskiä.

Rahapelihaittojen ehkäisyn osalta myönteisiä vaikutuksia on tuonut vuonna 2011 käyttöön otettu rahapelaamisen ikärajan nosto 15 vuodesta 18 ikävuoteen. Seurauksena alaikäisten rahapelaaminen ja koetut pelihaitat ovat vähentyneet. Kun vuonna 2010 useammassa kuin joka neljännessä Peluurin auttavan puhelimen puhelussa soiton syynä oli alaikäisen pelaaminen, niin vuonna 2023 alaikäisten pelaamista koskevia yhteydenottoja oli 2 %.

Ikärajan säätäminen on merkittävä haittojen ehkäisyn ja nuorten suojaamisen toimenpide, jossa voidaan ottaa mallia alkoholilainsäädännöstä: vahvoille alkoholituotteille on asetettu korkeampi ikäraja. A-klinikkasäätiö esittää, että kaiken rahapelaamisen, tai vähintään korkean riskin rahapelitoimilupaa edellyttävien rahapeliin, ikäraja nostetaan 20 ikävuoteen.

Pelaajan rekisteröinti ja pakollinen vahva tunnistautuminen

Suomen nykyjärjestelmässä alaikäispelaamista esiintyy toimiluvattomille pelintarjoajille. Ilmiö johtuu mm. ulkomaisten nettikasinoiden vahvan tunnistautumisen puuttumisesta.

A-klinikkasäätiö pitää välttämättömänä rekisteröinnin yhteydessä tehtävää asiakkaan vahvaa tunnistusta alaikäispelaamisen ja väärinkäytösten estämiseksi. Ehdotamme myös pelitilille kirjautumisen yhteyteen kaksivaiheista tunnistusta salasanan ja käyttäjätunnuksen lisäksi. Näin varmistetaan paremmin, että jo luodulle pelitilille kirjautuu aina tilin täysi-ikäinen omistaja.

Pelinhallintavälineet

Lisensijärjestelmään siirtyväksi suunnitellut rahapelit kuuluvat korkean haittariskin peleihin. Pelihaittojen ehkäisyn näkökulmasta on tärkeää kiinnittää huomiota tulevien lisenssipelien ominaisuuksiin ja asettaa niihin rajoituksia.

Ilmainen peliraha ja bonukset ovat peliominaisuuksia, jotka aiheuttavat voimakasta halua aloittaa pelaaminen ja jatkaa pelaamista. On erittäin kannatettavaa, että nämä asetetaan uudessa rahapelilaisissa kieltoon niin pelien tarjoamisen kuin markkinoinnin osalta.

Lisäksi on määriteltävä kaikkia rahapelitoimilupia koskeva rahapeliin enimmäisnopeus, enimmäispanos ja voittojen enimmäismäärä. Pelien automaattinen jatkaminen (autoplay) on kiellettävä. Rahansiirto pelitilille tulee olla mahdollista vain klo 06–24 välisenä aikana. Pelintarjoajan on tarjottava pelihaittoja ehkäiseviä välineitä, joiden piiriin pelaaja kuuluu. Näitä ovat mm. aikamuistuttaja sekä pelikulutuksen tarkastelumahdollisuus. Lisäksi katsomme, että asetuksissa on kiinnitettävä huomiota pelien visuaalisuuteen ja sitä kautta houkuttelevuuteen. Ilmiö on nähtävissä useissa Euroopan lisenssimaisissa, joissa erityisen haitallisen riskin rahapelejä on suunniteltu visuaalisesti niin, että ne houkuttelevat nuoria tai kiinnittävät ulkoasullaan (pörröiset, värikkäät eläinhahmot yms.) alaikäisten huomion tai ovat suunnattu tietyille sukupuolelle.

Väärinkäytösten estämiseksi on säädettävä, että rekisteröitynyt voi siirtää pelitilille varojaan vain henkilökohtaiselta pankkitililtään ja ohjata mahdollisia voittojaan vain samalle, pelitiliin rekisteröidylle pankkitilille.

Ehdotus ei sisällä pelihallinnan välineiden tarkempaa määrittelyä, vaan se on jätetty sisäministeriön asetuksin säädettäväksi. Asetuksenantotyössä tulisi kuulla rahapelihaittojen ja -tutkimuksen asiantuntijoita.

Pelaamisen estäminen

Ehdotuksessa esitetään, että pelaaja voi valvontaviranomaiselle tekemällään ilmoituksella estää kaiken rekisteröitymistä edellyttävän rahapelaamisen. Lisäksi yksinoikeustoimiluvan ja rahapeli-toimiluvan haltijan on mahdollistettava pelaajalle eston asettaminen toimiluvanhaltijan rahapeleihin peli- tai peliryhmäkohtaisesti sekä rahapelien pelaamisen estäminen välittömästi seuraavan vuorokauden loppuun.

A-klinikkasäätiö katsoo, että pelaamisen eston keinot ovat lähtökohtaisesti kannatettavia. Pelaajan tekemä ilmoitus valvontaviranomaiselle tulee olla selkeää ja vaivatonta ja se tulee onnistua mihin vuorokauden aikaan tahansa joko sähköisen järjestelmän kautta tai muulla tavoin, jos pelaajalla ei ole pääsyä sähköiseen järjestelmään. Pelineston voimaantulo tulee olla välitöntä tai mahdollisimman nopeaa. Pelineston tulee sisältyä täydellinen markkinointikielto ja tietoa apu- ja tukipalveluista.

Ruotsissa vuonna 2021 tehdyn tutkimuksen mukaan 60 % viimeisen vuoden aikana pelanneista ei ollut tietoisia Spelpaus.se-palvelusta (Folkhälsomyndigheten 2022. Resultat från regeringsuppdrag att genomföra en befolkningsstudie om spel om pengar). Vastuullisen rahapelaamisen varmistamiseksi toimiluvanhaltijan on selkeästi informoitava omien pelinestovälineiden lisäksi kaiken pelaamisen estomahdollisuudesta.

Rahansiirto- ja tappioraja

Rahapelilakiesityksessä ehdotetaan käyttöön otettavaksi toimiluvanhaltijakohtainen rahansiirtoraja. Pelaajan on rekisteröityessään pelaajaksi tai viimeistään ennen ensimmäistä rahansiirtoa asetettava rajoitus sille, kuinka paljon pelaaja voi yhteensä enintään siirtää pankkitililtään pelitililleen rahaa vuorokaudessa ja kuukaudessa (vuorokausi- ja kuukausikohtainen rahansiirtoraja).

A-klinikkasäätiö katsoo, että toimiluvanhaltijakohtainen rahansiirtoraja olisi pelihaittojen ehkäisyn näkökulmasta merkittävä heikennys nykyisin Veikkauksen tarjontaa koskeviin rahansiirto- ja nopearytmisten pelien tappiorajoihin. Kohonneen pelihaittariskin omaavilla pelaajilla voi olla useita pelitilejä eri pelintarjoajilla ja rahansiirto-/tappioraja menettää merkityksensä, jos pelaaja voi vaihtaa operaattoria rajan tullessa vastaan.

Rahapelihaittojen ehkäisyn näkökulmasta kaikkia toimilupia koskevan yhteisen rahansiirtorajan säätäminen on välttämätöntä.

Katsomme myös tärkeänä, että valtioneuvosto säätää asetuksella yksinoikeus- ja rahapeli-toimilupakohtaisesti käyttöön otettavat vuorokausi-, kuukausi- ja vuosikohtaiset enimmäistappiorajat. Rajat koskevat korkean pelihaittariskin rahapelejä. Nykyisessä esityksessä tappiorajat ovat määritelty valtioneuvoston säädettäväksi tarvittaessa, joka olisi heikennys

nykyiseen sisäministeriön asettamaan enimmäistappioraja-asetukseen. Tappioraja tulee lähtökohtaisesti määritellä riittävän alhaiseksi ja tarvittaessa pelaaja voi hakemuksella anoa rajaa korkeammaksi. Asetuksenantotyössä tulisi kuulla rahapelihaittojen ja -tutkimuksen asiantuntijoita.

Lisäksi A-klinikkasäätiö ehdottaa nuorten aikuisten korkeamman pelihaittojen riskin vuoksi alhaisempia rahansiirto- ja tappiorajoja alle 25-vuotiaille pelaajille. Samaa ikärajaan perustuvaa mallia käytetään myös mm. Svenska Spelin toimesta, jossa alle 20-vuotiaille on 1000 kruunun kuukausittainen rahansiirtoraja (Vår spelkoll (svenskaspel.se)).

Alhaisemmat rajat suojelevat nuoria aikuisia muiden pelihaittojen lisäksi taloudellisilta vaikeuksilta. Rahapelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen ylivelkaantumisen torjunnalla on kirjattu myös Rahapelipoliittisen ohjelman (Valtioneuvoston julkaisuja 2022:40, s.50) tavoitteisiin. Kanadalaisen (Suomessa käyttöönottotutkimus käynnissä) Lower Risk Gambling Guidelines -ohjeistuksen mukaan riskit kasvavat, jos rahapelaamiseen käytetään yli 1 % kuukausituloista (gamblingguidelines.ca). Verohallinnon tilastojen mukaan alle 30-vuotiaan vuositulo oli vuonna -22 noin 17 600 eur vuodessa, joka tarkoittaa alle 1500 euroa kuukaudessa, kun 30–39-vuotiailla ka. kuukausitulo oli 3300 euroa kuukaudessa (Henkilöasiakkaiden tulot, vähennykset ja verot verovuonna 2022 - vero.fi). Toisin sanoen rahapelaamiseen käytettävä osuus on nuorilla aikuisilla keskimäärin pienempi kuin vanhemmalla väestöllä. Alhaisempien rahansiirto- ja tappiorajojen puolesta puhuu niin ikään hallituksen esityksen vaikutusarviointi ja tutkimukset, joissa riittävän matalien talletus- tai tappiorajojen on osoitettu vähentävän nuorten aikuisten rahapelaamista ja haittojen esiintymistä (Marionneau, V. ym. 2024. Availability restrictions and mandatory precommitment in land-based gambling: effects on online substitutes and total consumption in longitudinal sales data. BMC Public Health 24:809).

Huolenpitovelvollisuus ja omavalvonta

Lakiesityksen mukaan yksinoikeustoimiluvan ja rahapelitoimiluvan haltijan on varmistettava, että pelaamisessa noudatetaan sosiaalisia ja terveydellisiä näkökohtia suojatakseen pelaajia liialliselta pelaamiselta ja auttaakseen heitä vähentämään pelaamistaan silloin, kun siihen on aihetta. Huolenpitovelvollisuuteen kuuluu liiallisen pelaamisen torjuminen jatkuvalla pelikäyttäytymisen valvonnalla.

Katsomme, että yksinoikeustoimiluvan ja rahapelitoimiluvan haltijoilla tulee olla oikeus käsitellä henkilötietoja pelihaittojen ja haitallisen pelikäyttäytymisen ehkäisyyn ja velvollisuus ottaa yhteyttä pelaajaan, mikäli yksittäisen pelaajan pelikäyttäytyminen muuttuu selkeästi haitallisempaan suuntaan.

Esityksessä todetaan, että datan perusteella voitaisiin muun muassa valikoida tarjolle asetettavaa tuoteinformaatiota, rajoittaa digitaalista markkinointia ja vaikuttaa erilaisten pelaamisen hallinnan työkalujen nostamiseen esille pelipalvelussa sekä tehdä yhteydenottoja pelaajaan. Edellä mainitut ehdotukset ovat kannatettavia. Käytäntö muista lisenssimaista on kuitenkin osoittanut, ettei huolenpitovelvoite ole toteutunut toivotulla tavalla, kun sen arviointi ja toteutus on jätetty rahapelitoimiluvan haltijan vastuulle (Marionneau V.& Karlsson N., 2023–24. Haittojen ehkäisy lisenssijärjestelmässä – haastattelututkimuksen tuloksia). Huolenpitovelvoitteen yleiset kriteerit pelaajan kontaktoimiselle ja pelaamiseen puuttumiselle on näin ollen määriteltävä yhteisesti koskemaan kaikkia toimiluvan haltijoita.

Tämän ohella tai vaihtoehtoisesti pelidatan valvonta voidaan siirtää resurssien niin salliessa valvojan viranomaisen käyttöön, joka toteuttaa pelikäyttämisen valvontaa keskitetysti.

Raha-automaatteja koskevat säännökset

Hallitusohjelman mukaisesti selvitetään raha-automaattien siirtämistä erillisiin valvottuihin tiloihin. Lakiehdotuksen mukaan raha-automaattien sijoittelua ja niiden käytettävänä pitämistä pelipisteissä koskevat periaatteet tulee suunnitella siten, että pelaamisesta aiheutuvat taloudelliset, sosiaaliset ja terveydelliset haitat olisivat mahdollisimman vähäisiä. Sijoittelussa ja käytettävänä pitämisessä on otettava erityisesti huomioon rahapelaamisen haitat alaikäisille ja haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille.

Rahapelien haittariskien ja haittojen arviointiryhmä (STM) ja THL selvityksessään raha-automaattien siirtämisestä erillisiin valvottuihin tiloihin esittää vaihtoehtoja hajasijoiteltujen automaattien sääntelystä. A-klinikkasäätiö katsoo, että rahapeliautomaattien sijoittaminen fyysisesti erilleen pelisaleihin, tai vähintään erilliseen tilaan, on perusteltua lasten ja nuorten suojelun ja pelihaittojen vähentämisen näkökulmasta. Lisäksi kannatamme raha-automaattien nykyistä vahvempaa pelien ominaisuuksien ja sijoittelun sääntelyä.

d. Rahapelilain 4 luku – Rahapelien markkinointi

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Lisenssijärjestelmään siirrettäväksi suunnitellut pelit ovat korkean haittariskin pelejä, joita ei tällä hetkellä saa Suomessa mainostaa erityisten pelisalien ulkopuolella lainkaan. Voidaan arvioida, että rahapelaamisen kokonaiskulutus lisääntyy tarjonnan ja markkinoinnin lisääntymisen myötä, joka osaltaan vaikuttaa pelihaittojen määrään. Lisäksi markkinointi vaikuttaa lapsiin ja nuoriin ja sitä tulee säädellä erityisellä huolella.

Ruotsissa rahapelaamisesta tehdyssä tutkimuksessa ilmeni, että 75 % 16–17-vuotiaista alaikäisistä ja 18–19-vuotiaista nuorista aikuisista oli nähnyt yhden tai useamman rahapelimainoksen viimeisen viikon aikana. Heistä 6 % ilmoitti mainosten vaikuttavan siihen, että he tunsivat houkutusta rahapelaamiseen, pelasivat useammin, tai enemmän kuin olivat ajatelleet. Niiden 16–19-vuotiaiden kohdalla, joilla oli ongelmia rahapelaamisen kanssa, luku oli jopa 50 %. (Folkhälsomyndigheten 2022: Undersökning om spel om pengar bland unga och föräldrar.)

Vaikka lakiehdotuksessa on kannatettavia kirjauksia markkinoinnin rajoittamiseen, A-klinikkasäätiö pitää korkean riskin pelien markkinoinnin sallimista rahapelihaittojen ehkäisyn näkökulmasta ongelmallisena. Katsomme, että rahapelimarkkinointia tulee vapauttamisen sijaan voimakkaasti rajoittaa tai jopa kokonaan kieltää. Suunta myös Euroopassa on ollut rahapelaamisen markkinoinnin voimakkaaseen rajoittamiseen (Belgia, Hollanti, Saksa, Italia ja Espanja) ja kokonaan rahapelimarkkinoinnin kieltäviä toimenpiteitä on käytössä muun muassa Belgiassa ja Italiassa (Silvennoinen 2023: Rahapelien markkinointi lisenssijärjestelmissä).

Lakiesityksessä esitetään, että yksinoikeustoimiluvan ja rahapelitoimiluvan haltija saa markkinoida rahapelejä ja toimiluvanhaltijaa tässä laissa säädetyin edellytyksin ja vain itsensä toimesta. Rahapelejä saa markkinoida, jos markkinointi on määrältään, laajuudeltaan, näkyvyydeltään ja toistuvuudeltaan maltillista sekä välttämätöntä rahapelikysynnän ohjaamiseksi tämän lain nojalla harjoitettavaan rahapelitoimintaan.

A-klinikkasäätiö katsoo, että Ruotsin lisenssijärjestelmän käynnistymisen jälkeen ylikuumentunut rahapelimainonta on Suomelle varoittava esimerkki (Regeringskansliet 2019. Civilminister Ardan Shekarabi besöker Kulturutskottet om aggressiv spelreklam. Pressmeddelande 12.3.2019, Lundin, J. & Winberg, Y. 2019. Spelbolagen lägger 30 procent på reklam – kan de hålla fast vid detta? Marknad & Kommunikation 30.1.2019). Rahapeliin markkinoinnin volyymimäärät on määriteltävä asetuksissa, eikä markkinoinnin maltillisuuden ja määrän arviointia tule jättää rahapeliyhtiön omaan harkintaan.

Markkinointia ei tule kohdistaa alaikäisille missään muodossa. Digitaalisessa ympäristössä tapahtuvan kaiken rahapelimainonnan näkyvyyden sisältöluokituksiksi tulee määritellä 18 vuotta, jolla voidaan vaikuttaa siihen, että nämä sisällöt voidaan rajoittaa näkymästä alaikäisten mediapalveluissa ja -laitteissa. Rahapelimainoksia ei saa näkyä sisällöissä, jotka on suunnattu alaikäisille tai joiden katsojaprofiiliin kuuluu runsaasti alaikäisiä. Lisäksi katsomme, että erityisesti lapsiin ja nuoriin vetoava influensserien ja esikuvien käyttö sekä affiliate-markkinointi on oltava selkeästi kiellettyä niin rahapelimainonnassa kuin sponsoroinnissa.

Lapsiin ja nuoriin sekä erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin kohdistuvien haittavaikutusten vähentämiseksi korkeariskisten rahapeliin markkinoinnin säätelyssä on otettava mallia alkoholilaisista: miedon alkoholiuoman markkinointi sekä sen liittäminen muun tuotteen tai palvelun markkinointiin on kielletty sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) mukaisessa televisio- ja radiotoiminnassa kello 7–22 tai kuvaohjelman, jonka ikäraja on kuvaohjelmalain (710/2011) mukaan alle 18 vuotta, elokuvateatterissa tapahtuvan julkisen esittämisen yhteydessä. Espanjassa rahapelimainonta on televisiossa sallittu vain yöllä klo 01–05 välillä, Saksassa mainonta televisiossa, radiossa ja internetissä on sallittu klo 21–06 välillä (Silvennoinen 2023: Rahapeliin markkinointi lisenssijärjestelmissä). Katsomme, että korkean riskin rahapelimainoksia ei tule esittää televisiossa, radiossa ja suoratoistopalveluissa kello 7:n ja 22:n välisenä aikana eikä alle 18-vuotiaille suunnattujen elokuvien julkisen esittämisen yhteydessä. Lisäksi sallituille mainostusajoille on asetettava mainosten enimmäistoistorajat.

Urheilusponsoroinnin ja urheilu- sekä yleisötapahtumien osalta lakiesityksessä esitetään markkinointikieltoa niihin tapahtumiin, jotka ovat suunnattu alaikäisille. Myöskään sponsorointia ei saa suunnata alaikäisille missään muodossa. Kuitenkin rahapelimarkkinointi olisi sallittua yleisissä urheilu- ja yleisötapahtumissa. Edellä mainituista rajoituksista huolimatta voidaan näin ollen arvioida, että urheilu- ja yleisötapahtumissa rahapelimainonnalle altistuisi runsaasti alaikäisiä. Myös sponsorointimarkkinoinnin näkyvyyden lisääntymisen voidaan arvioida lisäävän nuorten aikuisten kiinnostusta korkean riskin rahapelaamista kohtaan. Tämä on erityisen ongelmallista, koska rahapelihaittojen suurin riskiryhmä on nimenomaan nuoret ja erityisesti miehet. Lisäksi Suomessa on kliinisistä hoito- ja tukipalveluista saatu viitteitä siitä, että kilpaurheilijoiden keskuudessa esiintyy huomattavasti rahapeliongelmia.

Riskien vähentämiseksi urheilutoiminnan yhteydessä esiintyvää sponsorointimainonnan sekä urheilu- ja yleisötapahtumien rahapelimainonnan volyymia ja sisältöä tulee asetuksin rajoittaa ja säädellä. Lisäksi A-klinikkasäätiö ehdottaa erityisesti nuorille ja urheiluseuroille suunnattuja ehkäiseviä toimia ja siihen suunnatun rahoituksen varmistamista, esimerkiksi laajentaen rahapelilain 96 §:n mukaista rahoitusta myös muulle pelihaittojen ehkäisy- ja vähentämistyölle.

Ehdotuksessa määritellään, että markkinointia ei saa kohdistaa rahapelaajalle, joka on asettanut itselleen kaikkea pelaamista koskevan eston tai joka ei ole pelannut rahapeliyhteisön pelejä edellisen kahden vuoden aikana. Ehdotamme korjauksena, että inaktiivista pelaajaa ei tule houkutella markkinoinnilla takaisin rahapelaamisen pariin ollenkaan tai vähintään supistaa aikarajaa yhteen

vuoteen – pelaajalle ei tule markkinoida tuotteita, jos hän ei ole pelannut rahapeliyhteisön pelejä edellisen vuoden aikana. Yhden vuoden määräaika on linjassa toistaiseksi voimassa olevan pelinestonasetuksen kanssa, jota voi pyytää purettavaksi aikaisintaan vuoden kuluttua.

e. Rahapelilain 5 luku – Valvonta

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Rahapelijärjestelmän toimintaan vaikuttaa olennaisesti se, miten ja millaisilla resursseilla sitä koskevan sääntelyn noudattamista valvotaan. Tällä hetkellä Suomessa valvonnasta vastaa Poliisihallituksen arpajaishallinto.

Hallituksen esityksessä rahapelilain valvontaviranomaisena toimisi Lupa- ja valvontavirasto. Valvonnan takaamiseksi esitykseen on kirjattu hyviä toimenpiteitä ja hallinnollisista seuraamuksia sekä viimeisenä toimiluvan peruuttaminen.

Valvontaviraston toiminnan riittävä resursointi on varmistettava, jotta tosiasiallinen valvonta on mahdollista. Suomen nykyiseen arpajaishallinnon valvontaresurssit ovat n. 30 htv, joka on merkittävästi vähemmän kuin lisenssimaisissa Ruotsissa n. 70 htv ja Tanskassa n. 110 htv. Ruotsissa rahapelimarkkinoita valvoo Spelinspektionenin ohella myös Konsumentverket, jonka vastuulla on erityisesti markkinoinnin kohtuullisuuden ja suoramarkkinoinnin valvonta. Myös Tanskassa Spillemyndighedenin ohella kuluttaja-asiamiehelle kuuluu osavastuu rahapelien markkinoinnin valvonnasta. (KKV: Tutkimusraportteja 3/2024: Pohjoismaiset rahapelijärjestelmät ja niiden vaikutukset). Hallituksen esitysluonnoksessa ei esitetä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle uusia tehtäviä rahapelimarkkinoinnin valvontaan. Suomessa on Ruotsin ja Tanskan tapaan kiinnitettävä erityistä huomiota markkinoinnin valvontaan ja valmistauduttava toimivaan valvontajärjestelmään niin resurssien kuin viranomaisten tehtävien osalta. Markkinoinnin valvonnan toteutuminen on syytä määritellä esityksessä yksityiskohtaisemmin.

f. Rahapelilain 6 luku – Valvontamaksu

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

g. Rahapelilain 7 luku – Rahapeli-toiminnan ja -markkinoinnin kieltäminen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

h. Rahapelilain 8 luku – Maksuliikenteen ja verkkoliikenteen estäminen ja verkkosisällön poistaminen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Rahapelihaittojen ehkäisyn näkökulmasta on tärkeää kiinnittää huomiota verkossa tapahtuvan ja valtakunnan rahapelijärjestelmästä ulos suuntautuvan rahapelaamisen rajoittamiseen. Rahapelaaminen tulee kanavoida tunnistautuneen, pelirajojen piirissä olevan pelaamisen pariin.

Rahapelien tarjonnan rajoitukset sekä pelinhallintavälineiden ja markkinoinnin sääntelyt ovat haittojen ehkäisyn näkökulmasta hyödyttömiä, jos pelaamista ohjautuu voimakkaasti järjestelmän ulkopuolelle.

Lisenssijärjestelmään suuntautuvan kanavoinnin tulee tapahtua säännellysti kuitenkin lisäämättä rahapeli tuotteiden markkinointia tai houkuttelevuutta. Lisenssijärjestelmään siirtyvät erityisen haitallisen riskin pelit ovat haitallisia myös lisenssijärjestelmän sisällä. Kanavointiaste ei ole peruste sille, että järjestelmän sisäisten korkean riskin pelien pelinhallintavälineiden tai markkinoinnin rajoja höllennettäisiin. Lisenssijärjestelmä tulee rakentaa kansanterveyden näkökulmasta haittoja vähentäen ja pyrkiä ehkäisemään offshore-pelaamista regulaatiolla.

Ehdotuksessa esitetään maksuliikenteen ja verkkoliikenteen estämistä luvattomien rahapelejä tarjoavien ja luvattomasti Suomeen markkinointia kohdistavien peliyhtiöiden palveluihin. Ehdotetut toimet ovat kannatettavia.

i. Rahapelilain 9 luku – Seuraamukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

j. Rahapelilain 10 luku – Valtionavustukset pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Järjestelmää koskevien lakimuutosten ohella on panostettava rahapelihaittojen ehkäisevään ja korjaavaan työhön, erityisesti kun rahapelihaittojen on arvioitu mahdollisesti lisääntyvän uuden järjestelmän myötä (HE, SM053:00/2023 s. 114–115).

Lakiehdotuksen mukaan valtionavustus voidaan myöntää valtion talousarvioon otetun määrärahan puitteissa toimintaan, jonka tarkoituksena on pelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen. Valtionavustuksia voitaisiin myöntää kolmeen eri avustuskokonaisuuteen, joita ovat lakisääteisiä palveluja täydentävien sähköisten, anonymien pelihaittapalveluiden toiminta (sähköisten palveluiden avustuskokonaisuus), pelihaittoja vähentävän alueellisen työn kehittäminen (aluetyön avustuskokonaisuus) ja pelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä tukevan tieteellinen tutkimus (tieteellisen tutkimuksen avustuskokonaisuus).

Yhä laskevien STEA-avustusten myötä rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen eteen tehty työ tulee laskemaan nykyisestä. Tämä on ongelmallista huomioiden uuden järjestelmän myötä mahdollisesti lisääntyvät pelihaitat. Olisi arvioitava mahdollisuutta laajentaa rahapelilain 96 §:ää siten, että rahoitusta voitaisiin myöntää myös muulle pelihaittojen ehkäisy- ja vähentämistyölle, jossa edellytykset reagoida havaittuihin sosiaalisiin ongelmiin ovat paremmat. Rahoitusta tulisi vähintään kohdentaa nuorille suunnattuun rahapelihaittoja ehkäisevään ja vähentävään työhön, sisältäen urheilutoiminnan parissa olevat nuoret aikuiset.

Sähköisten, anonymien raha- ja digipelihaittojen tukipalvelujen osalta rahoitusuudistus lisää luottamusta palvelun puolueettomuuteen. Lisäksi ehdotuksessa mainitaan, että yhteistyö lakisääteisten hyvinvointialueiden rahapeliongelman hoitopalvelujen (osana muita päihde- ja

riippuvuuspalveluja) kanssa edistäisi rahapeliongelman tuki- ja hoitopalvelujen saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua. A-klinikkasäätiö katsoo, että sähköisten anonyymien pelihaittapalveluiden rahoituksen määrä tulee arvioida tarveperusteisesti kasvavien asiakasmäärien ja hyvinvointialueiden tukemisen mahdollistamiseksi.

k. Rahapelilain 11 luku – Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävät rahapelihaittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

l. Rahapelilain 12 luku – Muutoksenhaku

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

m. Rahapelilain 13 luku – Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

n. Arpajaislain muutosehdotukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Arpajaislain 42 a § säädetään sisäministeriön yhteydessä toimivasta valtioneuvoston asettamasta rahapeliasioden neuvottelukunnasta. Ehdotuksen mukaisesti pykälä kumottaisiin. Rahapeliasioden neuvottelukunnan tehtävänä on seurata rahapelipoliittisten tavoitteiden toteutumista ja kehittämistarpeita sekä seurata ja arvioida rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja koskevan tilanteen yleistä kehitystä ja haittojen ehkäisyn ja vähentämisen toteutumista ja kehittämistarpeita.

Katsomme, että uudessa rahapelilaissa tulee säätää arpajaislain mukaisesti rahapeliasioden neuvottelukunnasta ja valtioneuvoston asetuksella säädetään neuvottelukunnan tarkemmista tehtävistä ja kokoonpanosta.

o. Muut lakiehdotukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

4. Muut mahdolliset näkemykset ja huomiot esitysluonnoksesta

Onko teillä muita näkemyksiä tai huomioita esitysluonnoksesta?

A-klinikkasäätiö katsoo, että hallituksen esittämän uuden rahapelijärjestelmän myötä on mahdollista kanavoida rahapelaamista luvallisen tarjonnan piiriin ja riittävän vahvan regulaation myötä

pelihaittojen lisääntymistä on mahdollista ehkäistä. Kuitenkin korkean riskin pelitarjonnan ja markkinoinnin lisääntymisen myötä lakiehdotuksen tavoite pelihaittojen vähenemisestä ei todennäköisesti toteudu. A-klinikkasäätiö painottaa, että kaikkia käytettävissä olevia keinoja tulisi käyttää ja arvioida kokonaisuutena. Lisäksi kehitystä tulisi seurata aktiivisesti ja reagoitava tarvittaessa ongelmiin nopeasti.

Vuorento Henna

A-klinikkasäätiö - vastuvalmistelija Vuorento Henna, muut valmistelijat

Jouhki Hannu